

SLOVAR PRAVOPISNIH TEŽAV KOT SOPOTNIK PRAVOPISNIH PRAVIL IN POMENSKORAZLAGALNEGA SLOVARJA

Helena Dobrovoljc

Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU, Ljubljana;
Fakulteta za humanistiko, Nova Gorica

Tina Lengar Verovnik

Fakulteta za družbene vede, Ljubljana
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU

UDK 811.163.6'26'35'374

Prispevek predstavlja normativno slovaropisje v drugi polovici prejšnjega stoletja, s poudarkom na odsotnosti zasnove slovarja, ki bi gradivsko razširjal pravopisna pravila, in na odsotnosti strokovnega soglasja glede slovničnih vprašanj, ki so vplivala na vsebinsko razhajanje referenčnih del sočasnega knjižnojezikovnega standarda. V nadaljevanju predstavljene dejavniki so upoštevani v procesu nastajanja novih pravopisnih pravil in slovarja, imenovanega *Slovar pravopisnih težav*, specializiranega za pravopisno problematiko.

jezikovno načrtovanje, pravopis, normativni slovar, slovar knjižnojezikovnega standarda, pravopisna pravila

This contribution examines Slovene normative lexicography in the second half of the 20th century, emphasising the absence of a specialised dictionary that would complement orthographic rules and the lack of consensus regarding certain grammatical issues, which has led to different solutions in the Slovene language reference works of the era. The second section of the paper presents the factors influencing the work on the emerging *Dictionary of Normative Issues*, as well as the on-going revision of the orthographic rules.

language planning, orthography, normative reference works, dictionary of standard Slovene, orthographic rules

Razmerja med normativnimi slovarji sodobne knjižne slovenščine

Drugo polovico preteklega stoletja sta zaznamovali dve dejstvi, ki sta odločilno oblikovali leksikografsko predstavitev jezikovnonormativnih dejstev govorcem slovenščine. V obdobju po drugi svetovni vojni govorimo o pomanjkanju enojezičnega pomenskorazlagalnega in stilističnega slovarja, kar je vplivalo na razširjeno slovarsko obvestilnost *Slovenskega pravopisa* 1962 (dalje SP 1962); zadnje desetletje 20. stoletja pa je slovarsko pravopisno produkcijo zaznamovala opazna gradivska naslonitev *Slovenskega pravopisa* 2001 (dalje SP 2001) na že prej pripravljene in izdane *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (dalje SSKJ) (Dobrovoljc, Bizjak Končar 2011: 102–103).

Jeziko(slo)vna skupnost je ob izidih obeh pravopisov sicer kritično ocenjevala posamezne normativne rešitve, hkrati pa je ostala indiferentna do hibridnega značaja

slovarjev in je obe deli večinoma sprejemala kot referenčni normativni deli ob SSKJ. Tudi po izidu SP 2001¹ ob latentnem zavedanju, da so posamezni normativni, slovnični, kategorialni podatki v SSKJ in SP 2001 neenotni, drugi pa neupravičeno prekrivni,² se v strokovni javnosti ni nikoli odvila razprava o razmerju med normativno obvestilnostjo³ v pomenskorazlagalnem in pravopisnem slovarju. To vprašanje je postalo aktualno šele v letu 2014, ob hkratnem načrtovanju različnih referenčnih del sodobne knjižne slovenščine. V odgovoru nanj smo izpostavili univerzalnost normativne informacije, torej neodvisnost od opredelitve tipa normativni oz. informativno-normativni slovar (Dobrovoljc 2014: 47). Ob aktualnem jezikovnem načrtovanju mora potekati tudi kolektivna idejna razprava, ki jo sociolingvistika in normativistika potrebujeta za izgradnjo in obnovo prepričanj o jeziku in njegovi funkciji v konkretni družbi in času (Johnson 2002: 550). Ob odgovorih, ki jih bodo različno orientirane skupine jezikoslovcev ponudile na vprašanja besednovrstne kategorizacije in različnega pojmovanja leksikalnih enot ter samostojnosti njihovih sestavin, si želimo tudi razrešitev temeljnega nazorskega nesoglasja o nadaljnjem oblikovanju slovenskega knjižnojezikovnega standarda. Na teoretsko sociolingvistično vrzel, ki ne ponuja odgovora na vprašanja o novem jedru in nosilcih knjižnojezikovnega standarda, izrecno ali posredno opozarjamo sestavljavci vseh načrtovanih slovarskih del – tudi snovalci obeh predlogov oz. konceptov novega splošnega slovarja (Krek idr. 2013: 41; Gliha Komac idr. 2015: 6), čeprav se ta glede na stopnjo integriranosti normativnosti v slovar bistveno razlikujeta. Medtem ko normativno informacijo prvi koncept ograjuje od izhodiščne leksikalne baze in se pri posameznih vprašanjih deklarativno sklicuje na sprotno analizo jezikovne rabe in deloma tudi pravopisna pravila v slogu *Slogovnega priročnika* (Bizjak Končar idr. 2011), pa drugi normativnost sprejema kot temeljno vodilo pri razporeditvi gradiva v izhodiščni slovarski (lematski) bazi, zato so v konceptu podana tudi normativna načela in protokoli, pri katerih je opozorjeno na možnost in stopnjo odstopanj od drugih referenčnih normativnih del.⁴

Ob obeh predlogih normativni obseg *Slovarja pravopisnih težav* (2014–), ki nastaja in bo nastajal sočasno z novim slovarjem ter prenovo pravil, zahteva nekoliko podrobnejšo obravnavo.

Povezava pravopisnih pravil in *Slovarja pravopisnih težav* ter predstavitev izvedbenih faz

Načrtovanje obvestilnosti *Slovarja pravopisnih težav* (2014–; dalje SPT) temelji na preseganju zasnove SP 1962 ali SP 2001. Široka obvestilnost, ki je razvidna iz omenjenih konceptov novega splošnega slovarja kot jezikovnega opisa, nas utrjuje v

¹ Nastajanje SP 2001 opredeljuje tudi asinhrona kodifikacija: slovar je nastal šele deset let po pravilih.

² Mišljene so tiste informacije o sodobni jezikovni rabi, ki so se v obdobju od nastajanja SSKJ do izida SP 2001 spremenile oz. jih sodobni gradivski viri ne izpričujejo več.

³ Z izrazom obvestilnost je mišljen celoten nabor podatkov, ki jih ponuja slovar (prim. Dobrovoljc, Bizjak Končar 2011).

⁴ Npr. protokol »mehkega prehoda« (Gliha Komac idr. 2015: 6), »ki odsvetuje bistveno, tj. za dve stopnji drugačno normativno vrednost posameznega primera glede na trenutno veljavne normativne priročnike«.

prepričanju, da se pravopisni slovar lahko osredini le na normativne zadrege, kakor je bilo predstavljeno že v konceptu specializiranega pravopisnega priročnika (Dobrovoljc, Jakop 2011) in kakor so ob zasnovi SP 2001 predvidevali tudi tedanji snovalci slovarja (Suhadolnik 1973).⁵ SPT bo tako lahko opravljal svojo temeljno vlogo – gradivsko nadgrajeval in razširjal pravopisna pravila (Verovnik 2004: 254). Načrtovano povezanost pravil in slovarja omogoča dejstvo, da se prvič po petih desetletjih pravopisna dejavnost argumentativnega in leksikografskega značaja odvija vzajemno:⁶ ob prenovi pravopisnih pravil nastajajo slovarske redakcije, ki tudi vplivajo na oblikovanje pravil, vsaj v smislu detektiranja odklonov od sistemskih rešitev.⁷

Koncept knjižne različice SPT je bil sistematično, s poudarkom na tipski predstavitvi posameznih kategorij (pisna znamenja, mala in velika začetnica, prevzete besede, ločila, pisanje skupaj ali narazen, glasoslovne, oblikoslovne, besedotvorne in skladijske posebnosti), predstavljen v monografiji *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom* (Dobrovoljc, Jakop 2011: 143–237). Ob odločitvi za sprotno objavljane SPT na spletu (portal Fran) pa so bila že predstavljena načela spletnega prikaza (Dobrovoljc, Bizjak Končar 2015), zato v nadaljevanju predstavljamo le metodološki pristop.

Pomembna specifika SPT je povezana z utemeljevalno-aplikativno zasnovo, ki je bila prisotna že pri prvih pravopisnih delih v slovenščini, sicer pa jo poznajo v večini primerljivih evropskih jezikov. Medtem ko je aktualni pravopis nastajal kot okrajšani SSKJ, osredinjen na normativne in slovnične podatke, se SPT ne more nasloniti na aktualno leksikografsko gradivo podobnega obsega. Sestavljavci smo se odločili za problemski pristop, ki poteka v šestih fazah, ki jih opisujemo v nadaljevanju.

1. Preverba ustreznosti pravopisnega pravila in slovarske predstavitve v SP 2001

Poteka prek sistematičnega pregleda uporabniških zadreg v jezikovnih svetovalnicah in korpusih ter v strokovnih kritikah.

Odgovor na vprašanje, kaj uporabnik potrebuje oziroma išče, ponuja tudi trdno osnovo za odločitev o slovarski vsebini in predstavitvi (Atkins, Rundell 2008: 32–33). Pri odločitvi o naboru v pravilih obravnavanih vprašanj predstavljajo uporabnikovi namigi temeljno vodilo. Prvo izhodišče preverbe pravil je nabor normativnih zadreg za sodobno slovenščino, namenjen izgradnji makrostrukturnega ogrodja za *Slogovni priročnik* projekta SSJ (Bizjak Končar idr. 2011), ki ga je treba ob spremljanju aktualnih zadreg, kakor jih razkrivajo vprašanja uporabnikov v Jezikovni svetovalnici (2012), dopolniti.⁸ Za dopolnitev nabora je relevantna tudi analiza uporabniških neuspešnih poizvedb po spletno objavljenih slovarjih (Jakopin idr. 2015).

⁵ Stališče, da v projekt aktualizacije in prenove pravopisnih pravil ter priprave slovarja ni mogoče integrirati še stilističnega oz. jezikovnega priročnika, še zlasti, če je stilno kvalificiranje leksike dostopno že v sočasnem pomenskorazlagalnem slovarju, je aktualno še danes. SP 2001 je oznake za stil kljub utemeljenim pomislekom vseboval, morda tudi zaradi ambicije po preureditvi rešitev SSKJ.

⁶ To omogoča zlasti povezanost Pravopisne komisije pri SAZU kot nadinstitucionalnega telesa z delovno skupino za pripravo SPT na Inštitutu za slovenski jezik.

⁷ Preplet obeh dejavnosti, priprave pravil in slovarja, je prikazan v prispevku *Okrajšave v slovenščini: pravopisni slovar in pravila* (Bizjak Končar, Dobrovoljc 2015).

Nabore uporabniških zadreg je treba preveriti in statistično ovrednotiti tudi prek gradivskih virov, ki so v korpusno urejeni obliki primerni za poizvedbe s specializiranimi korpusnimi orodji (Krek, Kilgariff 2009). Analizirano gradivo nam omogoča interpretacijo, na osnovi katere ocenimo odstopanja od kodifikacije. Pri tem so vodilo pogostnostno dovolj izstopajoče gradivske dvojnice na vseh ravninah, relevantnih za pravopis: pisne (*šstart* in *start*; *premier* in *premje*; *ahilova* in *Ahilova peta*), besedotvorne (*bloger* in *blogar*; *risinja* in *risa*; *ekošola* in *eko šola*), oblikoslovne (*Aljoša*: *Aljoše* in *Aljoša*; *amper*: *amperja* in *ampera*; *ABS*: *ABS-a* in *ABS*; *študent*: im. mn. *študentilštudentje*) in skladenjske (*v raziskavi* in *pri raziskavi*).

Tretji sklop preverbe je usmerjen k argumentaciji obstoječih in iskanju novih rešitev. Kot najbolj pereča se namreč izkazujejo že tematizirana oz. tradicionalno »nerešena« normativna vprašanja. Pomembno vlogo imajo tu uporabniki kritiki (ti pogosto ne zagovarjajo ustaljene ali večinske rabe: npr. zapis *brajica* nasproti *brajlica*, *pletna* nasproti *pletnja*, *gruzinski* nasproti *gruzijski*) in uporabniki strokovnjaki za posamezna področja (npr. kjer veljavna kodifikacija nasprotuje drugim normam in konvencijam: pri merskih enotah, standardizaciji zemljepisnih imen ipd.).

Ne glede na to, katero pravilo je podvrženo preverbi, ta vedno poteka z upoštevanjem vseh treh segmentov uporabnika.

2. Prilagoditev pravila ugotovljenemu stanju

Prilagoditev pravila dejstvom, ki jih prinašajo empirične in druge raziskave gradiva, zahteva oblikovanje ubeseditve, ki odraža tri različne tipe pravila:

- (a) splošno pravilo (= normativno obvezujoče glede na ubeseditve),⁹
- (b) posebnost (= izjeme in odstopanja od splošnega pravila),
- (c) slogovni napotek (= upoštevanje je prepuščeno odločitvi uporabnika).

⁸ Jezikovna svetovalnica je od leta 2012 zasnovana kot rastoča spletna publikacija, ki jo ureja uredniški odbor. Na vprašanja odgovarjajo sodelavci Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/svetovalnica>

⁹ Priprava ubeseditve pravila poteka v pravopisni skupini na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, kjer v ožjem krogu nastaja tudi pravopisni slovar (slovarsko skupino sestavljajo A. Bizjak Končar, H. Dobrovoljc in T. Lengar Verovnik, v skupini za pripravo prenovljenih pravil sodelujeta še N. Jakop in P. Weiss). Nadaljnja uskladitev poteka v ožjem sestavu Pravopisne komisije pri SAZU (poleg prej omenjenih še J. Orešnik, H. Tivadar, A. Ermenc Skubic; dalje PK). K oblikovanju pravila so povabljeni tudi člani širšega sestava PK, ki so strokovnjaki za obravnavano področje; usklajeno poglavje dobijo v presojo najprej vsi člani PK, po sklopih pa bo predlog prenovljenih pravil objavljen tudi na spletišču Pravopisne komisije in tako namenjen razpravi v širši javnosti. <http://pravopisna-komisija.sazu.si>

Zapis števil z besedami in številkami

Števila pogosto zapisujemo z besedami ob navajanju tisočev in milijonov (41 tisoč kubičnih metrov), pri zapisovanju praznikov (prvi maj) ali če se pojavljajo na začetku povedi (Petindvajset let je povprečna starost obiskovalcev festivala.).

V posameznih primerih številčne podatke zapisujemo s številko tudi na začetku povedi, npr. 1994 je bilo usodno leto. – 11.049 volivcev je glasovalo za sedanjega župana.

Zapis s številkami je pogostejši ob okrajšanih merskih enotah (200 km, 41.000 m³), pri navajanju desetletja in stoletja (v 80. letih 20. stoletja ali v osemdesetih letih 20. stoletja), pri navajanju ure (ob 8. uri ali ob 8.00 ali ob 8⁰⁰) ipd.

Slika 1: Splošno pravilo in slogovni napotek v osnutku prenovljenih pravopisnih pravil

Ob prenovi pravil se bo sprti izgrajeval sistem dajanja napotkov glede razmerja med posameznimi zapisovalnimi možnostmi, npr.: izraz »lahko« uvaja manj priporočljivo možnost, izraz »redkeje« uvaja redkeje rabljeno možnost, izraza »pogosteje« in »navadno« uvajata pogosteje rabljeno možnost, izraz »tudi« uvaja dodatno možnost ipd.

3. Izbor ponazarjalnih zgledov za pravila

Za ponazoritev danega pravila je treba uporabiti zglede, ki so izpričani v dovolj raznolikem gradivu (poleg korpusa Gigafida za lastnoimensko problematiko tudi v enciklopedijah in leksikonih različnih provenienc). Posebno pozornost zahteva uravnoteženje različnih tipov lastnih imen, ki uporabniku pomagajo pri iskanju aplikativnih vzorcev za nove primere. Pomembno je, da se pravilo ponazori z zgledom, saj uporabniki pogosto razmeroma abstraktno ubeseditev pravila tako uspešneje povežejo s konkretnimi primeri.

Imena s stalnimi pridevki

Namesto priimka (zlasti za starejšo dobo) uporabljamo stalne pridevke po krajih ali po kateri izmed značilnosti oz. posebnosti: Ljudevit Posavski, Janez Svetokriški, Hema Krška, Herman Celjski, Karel Veliki, Henrik Osmi, Nikolaj Kuzanski, Ivana Orleanska. Stalni pridevek je lahko v predložni obliki: Friderik S praznim žepom, Ivan Brez dežeze.

O zapisovanju stalnih pridevkov zgodovinskih osebnosti s številkami prim. § 13.

Posebnost

Kadar ob osebnem imenu nastopa v vlogi stalnega pridevka predložna zveza s predlogom in lastnim imenom, ki določa krajevno pripadnost, izvor ali mesto delovanja neke osebe, se predlogi *iz*, *od*, *z/s* pišejo z malo začetnico: Andrej iz Loke, Janez od Križa, Tales iz Mileta, Nikolaj iz Kuze, Apolonij z Rodosa.

Slika 2: Izbor ponazarjalnih zgledov iz osnutka prenovljenih pravopisnih pravil

4. Priprava razširjenega nabora zgledov ob posameznem pravilu za geslovník slovarja

Ob ponazarjalnih zgledih v pravilih se na osnovi korpusnega gradiva in specializiranih imenskih zbirk (zbirke slovenskih eksonimov, standardiziranega nabora imen držav sveta, enciklopedij, biografskih leksikonov ipd.) oblikuje tudi razširjeni geslovník slovarja, ki je notranje problemsko členjen. Tako ob simbolih ločujemo avtomobilске oznake, kemijske elemente, mednarodne merske enote in oznake, denarne enote, glasbene in matematične simbole ipd., ob zgodovinskih osebnih imenih pa so oblikovane skupine kot: imena z vrstilnimi števniki v vlogi priimka (*Henrik Osmi, Ludvik Štirinajsti*), poimenovanja osebnostnih lastnosti z zapostavljenim pridevnikom ali samostalnikom v vlogi priimka (*Karel Veliki, Ivan Grozni, Friderik Rdečebradec*), imena z izkrajevno motiviranimi priimki (*Ljudevit Posavski, Hema Krška, Nikolaj Kuzanski*) ipd.

V spletni različici SPT so slovarske redakcije povezane s pravilom in ob pravilu je mogoče pregledati pripadajoče redakcije.

5. Priprava knjižnih in spletnih slovarskih rešitev

Urejanje slovarskih sestavkov poteka s pomočjo slovaropisnega orodja iLex.

SPT prinaša univerzalne podatke (o zapisu, izgovoru, naglasu, pregibanju, besednovrstni pripadnosti, frekvenci pojavljanja v korpusih, o tvorbi glagolskih oblik; o tvorbi svojilnih in vrstnih pridevnikov), ki naj bi bili enotni v vseh normativnih delih in ki bi jih bilo mogoče tudi pri vzporednem nastajanju novega SSKJ zagotoviti z enotnim lematškim izhodiščem kot izhodiščno slovarsko zbirko, ki jo predvideva tudi koncept za NSSKJ (Gliha Komac idr. 2015). Za pravopisni slovar specifični pa so:

- (a) podatki o pomenski uvrstitvi ali identifikaciji besed, ki se navezujejo na ubeseditve v pravilih (*država, praznik, nagrada, znamka, podjetje* ipd.) in ki odločilno vplivajo na zapis ali pregibanje besede;
- (b) pravopisne oznake (*prebivalško ime, zemljepisno ime, simbol, okrajšava, zloženska* ipd.);
- (c) zgledi s pojasnili glede posebne lege besede v besedilu ali posebne skladenjske vloge oz. položaja (*pred vejico, za vejico, nesklonljivo, kot imenovalniški prilastek, ob številki, v zvezi* ipd.);
- (d) zgledi s pojasnili o interpunkciji (*brez vejice, z vejico, z vezajem* ipd.).

V stilno kvalificiranje leksike, ki je bilo v SP 2001 in SSKJ podrejeno normativnosti (Vidovič Muha 2000: 166), SPT ne posega. Ustrezno razvita sopomenska razmerja znotraj knjižnojezikovnega standarda (npr. *advokat – odvetnik*) in v relaciji knjižno – neknjižno (*pipa – fajfa*) lahko prikazuje le pomenskorazlagalni slovar.¹⁰ To velja tudi za stilistično obvestilnost slovarja, ki bi jo bilo treba načrtovati v priročniku, specializiranem za vprašanja sloga, besedilnih zvrsti in njihovih značilnosti.

¹⁰ To dobro ponazarjajo odgovori na vprašanja o razmerju med leksemi *mnenje* in *stališče*, *konsistenca* in *doslednost*, *osrediniti* in *osredotočiti se*, *zdaj* in *sedaj*, *paralelka* in *vzporednica*, *ozavestiti* in *osvestiti* ipd. v Jezikovni svetovalnici Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. <http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/svetovalnica>

Slovarska obravnava posameznih problemskih sklopov je v kontekstu pravopisnih pravil pomembna zaradi preverbe pravila, saj pokaže na morebitna odstopanja in posamezne izjeme, ki bodo v pravilih prikazane kot posebnosti.

6. Utemeljitev slovarskih rešitev in njihova normativna veljavnost

V fazi predstavitve začetnih slovarskih rešitev smo se odločili predstaviti tudi morebitne normativne spremembe v slovarju. Tako je v spletni različici SPT vsakemu slovarskemu sestavku dodana utemeljitev vsebinskih rešitev, ki je hkrati informacija o ugotovljenih premikih oziroma spremembah v jezikovni rabi ter posledično v normi in kodifikaciji.

V slovarju je izrecno opozorjeno na položaje, v katerih se nekateri simboli razvezujejo tudi pridevniško, in sicer:

(1) merske enote (*cl, cm, dag, dcl, dl, dm, g, hl, kg, km, kV, kW, l, m, mg, min, ml, mm, MW, s, t* in *V*),

(2) kemijski elementi, ki pridevniško »živijo« v nekaterih kemijskih formulah,

(3) oznake za strani neba (*Z stena*).

Novost glede na obstoječo kodifikacijo je tudi sistematično zapisovanje izgovarjave dveh tipov črkovalnega branja (s polglasnikom in brez njega), kadar ga raba izkazuje (hPa [hapeá in h p  ] 'hidropaskal').

Izrecno so označeni simboli mednarodnega značaja, ki jih uporabljamo tudi v nepodomačeni obliki (oznake strani neba, držav, merskih enot pri oblačilih ipd.).

Slika 3: Pojasnilo o normativnih novostih pri problemskem sklopu »simboli«

Slovarski sestavek spremljajo tudi podatki, ki se navezujejo na proces nastajanja slovarja pri slovarski obravnavi leksemskih enot posameznih problemskih sklopov. Uporabnik je opozorjen, da je status slovarskih sestavkov, predstavljenih na spletišču Fran, odvisen od potrditve standardizacijskega telesa. Zato je ta del spletišča zasnovan dinamično, o čemer priča bodisi oznaka »predlog« bodisi »potrjeno« (ob potrditvi PK). Dokončno normativno veljavnost dobi normativni priročnik po končani javni razpravi in po sprejetju usklajenih rešitev.

Sklep

V prispevku smo želeli opozoriti, da so se pogledi na normativnost v obdobju od druge svetovne vojne korenito spremenili: jezikoslovje, ki je bilo v prvem povojnem obdobju usmerjeno v strukturalno tipologiziranje in razvoj slovnice, na pravopisni ravni pa v iskanje čim večje jezikovne homogenosti in enotnosti, je v sedemdesetih in osemdesetih letih prepoznalo tudi pomen bogate družbene razslojenosti govorcev

jezika. Na Slovenskem je to zavedanje izraženo v SSKJ, ki s slovaropisno zavezanostjo gradivu presega mestoma idealiziran slovnični sistem. V zavedanju, da so posledice notranjih omejitev različnih modelov in taksonomij lahko tudi negativne (Ricento 2000: 202) in da vseh jezikovnih pojavov zato v sistem ni mogoče konsenzualno vključiti, smo se znašli pred novim prelomnim obdobjem – elektronsko dobo, ki družbene, kulturne, tehnološke, jezikovne neenakosti še potencira.

Pri načrtovanju novejših jezikoslovnih del, ki imajo zaradi družbenih funkcij knjižnojezikovnega standarda referenčni značaj, je treba upoštevati premike od jezikovnega opisovanja, pretežno podrejenega jezikoslovju, ki pogosto meji na tehnicizem, in večjo pozornost nameniti razlogom, zaradi katerih se jezikovni uporabnik, ki naj bi bil v ospredju sodobnih jezikovnih raziskav (Tarp 2008), odloči za uporabo posameznih jezikovnih prvin. Jezikovni opis oz. normativni opis se torej ne more osrediniti zgolj na tiste vidike slovnice in leksike, ki najbolj ustrezajo posameznim jezikoslovnim modelom, temveč naj vključuje tudi jezikovne značilnosti in vzorce, ki odsevajo jezikovno raznolikost. Čeprav je nastajajoči *Slovar pravopisnih težav* že zaradi tradicionalnih pričakovanj pred težavno nalogo, je tako kot ostala sočasno načrtovana slovarske dela zavezan upoštevanju spremenjenih vidikov jezikovne resničnosti.

Literatura

- ATKINS, Sue, RUNDELL, Michael, 2008: *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford: Oxford University Press.
- BIZJAK KONČAR, Aleksandra, DOBROVOLJC, Helena, 2015 (v tisku): Okrajšave v slovenščini: pravopisni slovar in pravila. Helena Dobrovoljc, Tina Lengar Verovnik (ur.): *Pravopisna razpotja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- BIZJAK KONČAR, Aleksandra, DOBROVOLJC, Helena, DOBROVOLJC, Kaja, LOGAR BERGINC, Nataša, KOCJANČIČ, Polonca, KREK, Simon, ROZMAN, Tadeja, 2011: *Slogovni priročnik: sporazumevanje v slovenskem jeziku. Kazalnik 17 – Standard za korpusno analizo težav pri tvorbi besedil*. http://www.slovenscina.eu/Media/Kazalniki/Kazalnik17/Kazalnik_17_Slogovni_prirocnik_SSI.pdf
- DOBROVOLJC, Helena, 2014: Normativna informacija v slovarju. *Jezikoslovni zapiski* 20/1. 45–57.
- DOBROVOLJC, Helena, BIZJAK KONČAR, Aleksandra, 2011: Vprašanja obvestilnosti sodobnega pravopisnega slovarja. Marko Jesenšek (ur.): *Izzivi sodobnega slovaropisja*. Maribor: Mednarodna založba Oddelka za slovanske jezike in književnosti, Filozofska fakulteta.
- DOBROVOLJC, Helena, BIZJAK KONČAR, Aleksandra, 2015: Pravopisno slovaropisje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. *Slavia Centralis* VIII/1. 34–50.
- DOBROVOLJC, Helena, JAKOP, Nataša, 2011: *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- GLIHA KOMAC, Nataša, JAKOP, Nataša, JEŽOVNIK, Janoš, KLEMENČIČ, Simona, KRVINA, Domen, LEDINEK, Nina, MIRTič, Tanja, PERDIH, Andrej, PETRIC, Špela, SNOJ, Marko, ŽELE, Andreja, 2015: *Osnutek koncepta novega razlagalnega slovarja slovenskega knjižnega jezika*. <http://www.fran.si/novi-sskj>
- JAKOPIN, Primož, BIZJAK KONČAR, Aleksandra, DOBROVOLJC, Helena, 2015: *Poizvedbe uporabnikov po spletnih različicah Slovarja slovenskega knjižnega jezika in Slovenskega pravopisa 2001 na naslovu bos.zrc-sazu.si*. Predavanje v Lingvističnem krožku Filozofske fakultete. 25. 5. 2015.
- JOHNSON, Sally, 2002: On the origin of linguistic norms: Orthography, ideology and the first constitutional challenge to the 1996 reform of German. *Language in Society* 31. 549–576.

- KREK, Simon, KILGARRIFF, Adam, 2006: Slovene Word Sketches. Tomaž Erjavec, Jerneja Gros (ur.): *Jezikovne tehnologije* 5. 62–65. Ljubljana: IJS.
- KREK, Simon, KOSEM, Iztok, GANTAR, Polona, 2013: *Predlog za izdelavo Slovarja sodobnega slovenskega jezika. Izd. 1.1.* <http://www.sssj.si>
- RICENTO, Thomas, 2000: Historical and theoretical perspectives in language policy and planning. *Journal of Sociolinguistics* 4/2. 196–213.
- Slovar pravopisnih težav* (2014–). Ljubljana: ZRC SAZU. <http://www.fran.si>
- SP 1962 = *Slovenski pravopis* 1962. Ljubljana: SAZU.
- SP 2001 = *Slovenski pravopis* 2001. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- SSKJ = *Slovar slovenskega knjižnega jezika* I–V. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU; DZS. 1970–1991.
- SUHADOLNIK, Stane, 1973: *Poročilo za sejo. Arhiv Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU.* 21. 4. 1973. (Podpis S. S.)
- TARP, Sven, 2008: *Lexicography in the Borderland between Knowledge and Non-Knowledge: general lexicographical theory with particular focus on learner's lexicography.* Tübingen: M. Niemeyer.
- VEROVNIK, Tina, 2004: Norma knjižne slovenščine med kodifikacijo in jezikovno rabo v obdobju 1950–2001. *Družboslovne razprave* 20/46–47. 241–258.
- VIDOVIČ MUHA, Ada, 2000: *Slovensko leksikalno pomenoslovje: Govorica slovarja.* Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.